

## CÎNTECUL LUI POTOCKI

Ion Const. Chițimia

Cîntecul lui Potocki poartă de fapt titlul *Stihurile omului strein* și se găsește într-un manuscris miscelaneu din Biblioteca Academiei R.P.R., sub cota 1163. Manuscrisul a aparținut lui M. Gaster<sup>1</sup>. Este o copie de o singură mină din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. Conține un număr de texte de literatură populară scrisă, iar la sfîrșit poemul înstrăinării amintit mai sus: *Intrebări și răspunsuri* (f. 1 r—7 v); *Ertăciunea morților* (f. 7 r—8 v); *Judecata lumii* (f. 8 v—17 r); *Descoperirea sfintei și dumnezeieștii lăturghii* (f. 18 r—31 v); *Jalea lui Adam* (f. 32 r—35 v), la care lipsește începutul; *Stihurile unui strein* (f. 36 r—37 v), căruia îi lipsește sfîrșitul.

Manuscrisul a fost legat de Gaster și pe foaia liminară de început a legăturii, acesta notează patru din cele șase manuscrise: « *Intrebări și răspunsuri*, *Judecata cea de pe urmă*, *Descoperirea liturghiei și Tinguirea lui Adam* ». Unele din aceste texte, ca *Intrebări și răspunsuri* sau *Judecata lumii* i-au folosit lui Gaster la editarea unor texte similare de literatură veche românească, introduse în *Chrestomatie romină*<sup>2</sup>.

Aici ne interesează în mai mare măsură *Stihurile omului strein*, căruia îi lipsește din nefericire sfîrșitul. Din copia întreagă a stihurilor s-au păstrat primele două foi, ultima dintre ele avînd partea de deasupra puțin ruptă. Mai mult decît atîta: între cele două foi pare că lipsește ceva, căci textul nu are continuitate<sup>3</sup>. S-au păstrat în total 117 versuri, copiate în unele locuri defectuos, prin neînțelegerea de către copist a originalului sau a unei copii precedente<sup>4</sup>. După toate probabilitățile, cîntecul era mult mai întins, decît ceea ce s-a păstrat în cele două foi, descoperite în ms. 1163.

În general, cîntecul este o elegie, care deplînge soarta omului ajuns printre străini, trăind în cumplită suferință și așteptînd, ca izbăvire, doar moartea. De altfel, în unele locuri, după cum vom vedea, se aseamănă cu un « vers », are imagini de vechi bocet și nu din întîmplare s-a copiat la un loc cu *Iertăciunea morților* (vers la morți) și cu *Jalea lui Adam*.

<sup>1</sup> Manuscrisul are dimensiunile 24/16 cm. A purtat la început signatura Gaster 102, apoi *Ms. rom.* 6102 și actualmente *Ms. rom.* 1163.

<sup>2</sup> M. Gaster, *Chrestomatie romină*, Leipzig—București, 1891, II, p. 60 (*Intrebări și răspunsuri*) și 116 (*Judecata cea de apoi*). Autorul chrestomatiei folosește pentru fiecare text mai multe manuscrise, luînd un text de bază.

<sup>3</sup> Vezi versurile 51—52, care marchează trecerea de la f. 36 v la f. 37 r. Compară cu facsimilele.

<sup>4</sup> Vezi versurile 72—73 și 88—89 (citirea greșită a stihurilor); 90: « norocicere » în loc de « norocire » etc.